

значений поетичний конкурс, у якому звучало слово членів команд «Патріотичні правники», «Дівчата-мовознавці», «Ми – українці», «Мовознавці». Найвищою кількістю балів оцінений членами журі конкурс відеороликів на тему «Роздуми біля пам'ятника Т. Шевченку у Дніпрі (о. Монастирський), есе на тему «Мова – душа нації».

Отже, студентське самоврядування – головний чинник у розбудові правової держави, становлення громадянського суспільства і формування творчої, мовно-правової особистості.

Наріжний Юрій Олексійович
доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат філософських наук, доцент

МОРАЛЬНИЙ ВИБІР УКРАЇНЦІВ

1. *Гібридне суспільство і гібридна держава.* Згідно з концепцією А.А.Зінов'єва, Україна слідом за Росією пішла по низхідній гілці еволюції, свідченням чого є все більш виразний прояв гібридного характеру українського соціуму. Гібридність, штучний характер соціуму проявляється, як на рівні цілого суспільства, так і на рівні окремих його компонентів – в політиці, в системі влади, в менталітетній сфері.

2. *«Континуум конфронтаційності».* Соціальна революція 90-х років ХХ століття, яка сталася в Україні під виглядом приватизації, завдала безпрецедентну за глибиною травму національній та моральній свідомості українців. Вона остаточно зруйнувала надломлені колективістські і солідаристські установки громадян, сформовані в роки радянської влади. Індивідуалізація свідомості сталася в гранично короткий термін в умовах граничного загострення конкуренції. Результатом цього стали розпорошення суспільства, атомізація індивідів, егоїзація їх свідомості, виникнення «континууму конфронтаційності».

3. *Пошуки консолідуючої ідеї.* На порядку денному гостро постало питання про нову національну ідеологію. Чи можлива в Україні поява єдиної ідеології, загальнонаціональної ідеї, здатної об'єднати українських громадян? Японія зробила потужний стрибок у розвитку, прийшовши до ідеї «єдиної системи», Німеччина консолідувала населення, завдяки ідеї *покаяння, спокутування* загальної провини, Іспанія – завдяки ідеї *національного примирення і згоди*. У Росії сформована і реалізується на практиці ідея *нового месіанства*, заснована на християнській ідеї *всеспасіння*, а також на необхідності російської держави протистояти гегемоністським прагненням США.

Українська національна ідея може бути обґрунтована трьома способами:

1. *Загубленою національною самобутністю*, при цьому неминуче доводиться розігрувати «російську карту», бо необхідно визначити винного, «цапа-відбувайла», зовнішнього ворога, який буде стимулювати формування національної солідарності.

2. *Ідеєю інтегрального націоналізму – ідеєю українського месіанства* (Д.Донцов).

3. *Ідеєю прав людини, ліберальними ідеалами, загальнолюдськими цінностями, ідеєю людської гідності*.

Фатальна помилка В.Ющенко полягала в тому, що після першого Майдану він з метою радикального історичного розриву з колишньою метрополією – Росією, і возз'єднання двох Україн – антирадянської і прорадянської, почалася активна реабілітація в очах «східних» українців ідеології *інтегрального націоналізму*, звеличення особистості і діянь керівників ОУН-УПА, почалася насильницька щеплення ідеї *українського месіанства*, грубе втручання в справи церкви, яка розглядалася як головний і найважливіший інструмент об'єднання країни. Результат виявився катастрофічним.

4. *Небезпека відродження авторитарної особистості*. В.Райх, який один з перших почав вивчати «авторитарну особистість» в Німеччині, писав ще в 30-х рр. ХХ століття в книзі «Психологія мас і фашизм», що психологічна структура «авторитарної особистості» є *ригідною і змінюється дуже повільно*. В принципі, психологічні структури характеру мас мають подібні риси при всіх тоталітарних системах. Це, перш за все небажання і невміння брати на себе відповідальність за своє життя, виявляти ініціативу, поважати особистість і думку іншої людини. Фашизм породжується, згідно В.Райха, перш за все, структурою характеру маси, підготовленої для прийняття ідей вождя. Основними проявами такої психології є чорно-біле бачення світу, відвертий націоналізм і шовінізм, пошук винних у власних бідах не в собі, а в інших, бажання фізичного усунення ворогів, об'єднання для вирішення наявних проблем навколо влади, визнання правомірним пріоритет держави над особистістю.

Зараз в Україні почався своєрідний «інкубаційний період», протягом якого повинні кристалізуватися нові (старі!) Моральні норми і визначитися їх носії – нова політична еліта і нова інтелігенція. Після Революції Гідності з'явився шанс для формування нової еліти, яка повинна мати не тільки політичну вагу, але, перш за все, моральний авторитет у громадян України.

5. *«Розплющення» морального свідомості*. Згідно з твердження Великого Інквізитора (Ф.М.Достоєвського) лише десята частина людства прагне свободи, інші жадають хліба насущного». Особливістю української моральної революції є те, що головним агентом морального очищення стала та частина громадян України, яка не втратила, не дивлячись на потужну державну ідеологічну обробку, прихильність до загальнолюдських цінностей і ідеалів.

Та частина українців, яка залишилася вірною християнським принципам, згідно з якими людина подібна до Бога і не повинна жертвувати своєю свободою ні за яких умов.

6. *«Острови солідарності»*. Наразі в Україні відбувається процес виникнення «островів солідарності»: це – герої «Небесної сотні»; це – добровольці, які пішли за першим покликом на захист вітчизни; це – волонтерський рух; це – масова матеріальна підтримка громадян армії і учасників АТО; це – діти, що співають гімн України, притискаючи долоню до серця; це нові політики, яким не дають омолодити і оздоровити парламент, подолати корупцію; це вільні ЗМІ, на яких журналісти і політики не бояться говорити правду.

Якщо цей процес не буде перерваний, є надія, що ці «острови солідарності» в кінцевому підсумку зможуть утворити якийсь єдиний «архіпелаг» солідарності загальнонаціональної. Якщо ж цей процес буде перерваний, Україна може здійснити «Ефект Токвіля», який є специфічним механізмом переходу від правового до неправового режиму. Його сутність полягає в тому, що своїм вільним рішенням (через новообраного законодавця) скасовується можливість прийняття подальших вільних рішень і тим самим, саму законність. Іншими словами, запускається механізм делегування народом свого суверенного права розпоряджатися своєю долею законодавцю, а сам народ стає під його опіку. А це означає створення авторитарного режиму.

7. *Здорова правосвідомість і моральний вибір*. Гарантією функціонування правового режиму є не наявність формальних його ознак, не законодавче закріплення і їх інституалізація, а наявність достатньої кількості людей, що дають відсіч правового нігілізму, здатних підтримувати правовий режим, поважати право, боротися за нього з моральною енергією, тобто що володіють правосвідомістю.

Російський філософ С.Франк чітко позначив особливості здорової правосвідомості, назвавши їх моральним вододілом в російській революції. Напередодні Жовтневої революції (в квітні 1917 року) С.Франк констатував, що в країні виникла ситуація, яка неминуче веде до національної катастрофи: суспільство розпалося на два неполітичних табори, які по суті, були носіями конфронтаційної культури і культури згоди. «Цей природний вододіл, ідейно ще недостатньо обґрунтований, але морально-психологічно очевидний, проходить між прихильниками права, свободи і гідності особистості, культури, мирного політичного розвитку, заснованого на взаємній повазі, почутті відповідальності перед батьківщиною як великим цілим, з одного боку, і прихильниками насильства, сваволі, розгнужданого класового егоїзму, захоплення влади черню, презирства до культури, байдужості до загальнонаціонального блага – з іншого. На даний момент мобілізуються два табори, які рано чи пізно повинні будуть вороже зіткнутися. Над обома тепер розвивається червоний прапор (тобто прапор революції – Ю.Н.), але в них заховано два глибоко протилежних духовних прапора: світлий прапор права, свободи і батьківщини і чорний прапор людиноненависництва.

З приводу багатовікової державної не облаштованості українського народу В.Липинський писав у 20-і роки ХХ століття: «Вічна трагедія українська: тупий егоїстичний анархізм нездатної до самоорганізації старшини і зрадливості темної «черні» та їх безглузда боротьба поміж собою».

С. Франк наголошував ще на початку ХХ століття, «перехід від деспотії до демократії є не просто зовнішня подія політичної історії; міцно і остаточно такий перехід відбутися лише на ґрунті внутрішньої духовної еволюції, на ґрунті розвитку морально-філософського світогляду і умонастрою. Стрій життя заснований, на внутрішній моральній повазі до всіх думок і вір, на терпимості, що минає з незалежного критичного мислення, утворює міцну твердиню вільного демократичного устрою».

Саме жива правосвідомість громадян дає державній формі здійснення, життя, силу, так, що державна форма залежить, перш за все, від рівня народної правосвідомості, від напрацьованого народом історичного політичного досвіду, від сили його волі і від його національного характеру.

Історія дає українцям ще один шанс для формування правової демократичної держави. Якщо здорові сили суспільства на цей раз не переможуть, національна катастрофа буде неминучою.

**Нестерцова-Собакарь
Олександра Володимирівна**
завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Хаустова Аліса Костянтинівна
студентка Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ПРАВА І ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

В наш час функції законодавства не встигають поширюватися на весь інформаційний простір при формуванні інформаційного суспільства, адже люди стають дуже залежними від інформації та права поширювати свої власні думки. Саме інформаційний простір, його якість та ефективність є показником розвитку держави та суспільства в цілому, цей результат виявляється в особистих думках людей та у створенні інтелектуальних робіт. Конституція України визнає інформаційні права та свободи людини непорушними (ст.ст. 31, 32, 34) [1], але вона не відображає в собі саме інформаційні права, хоча ці